Japansk kryptomeria

Cryptomeria japonica

Kort fortalt

- *Cryptomeria japonica* – cypresfamilien (Cupressaceae); slægtens eneste art.
- Hjemmehørende i Japan, hvor den kaldes sugi; i Sydøstkina dyrket i århundreder.
- Stedsegrønt nåletræ med korte, sylformede nåle i spiral og rødbrun, trævlet bark.
- Nålene bliver bronzefarvede om vinteren og grønne igen om foråret.
- Ude hele året i sol til let skygge, i læ; om vinteren beskyttes skålen mod hård frost, og træet skal stå lyst.
- Skyder igen fra ældre ved – usædvanligt for et nåletræ.
- Frøene får 4–8 uger i køleskab; kun en del af dem spirer.

Det kan du se frem til

Med frøene af japansk kryptomeria har du grundlaget for en hårdfør nåletræsbonsai med blødt, tæt løv og rødbrun bark, som du selv former fra den første spire. Efter 4–8 uger i køleskabet spirer frøene typisk efter 3–8 uger, men kun en del af dem spirer. Kryptomeria vokser forholdsvis hurtigt og tåler knibning, så du kan begynde formningen tidligt. Om vinteren skifter nålene til bronze og bliver grønne igen om foråret.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Japansk kryptomeria (*Cryptomeria japonica*), på japansk sugi, er et stedsegrønt nåletræ fra cypresfamilien og den eneste art i sin slægt. Den kaldes også japansk ceder, men er ikke i familie med de ægte cedre. Arten er hjemmehørende i Japans bjergskove; i Sydøstkina findes en form, som har været dyrket så længe, at det er uklart, om den er vildtvoksende dér. I Japan er sugi et af de vigtigste skovtræer og er ofte plantet ved templer og helligdomme – ved Nikko står en 35 km lang allé, der blev plantet for omkring 400 år siden. Træet kan blive over 50 meter højt og langt over 1000 år gammelt. De korte, sylformede, let krumme nåle sidder i spiral om skuddet; de bliver 4–5 år gamle og falder af sammen med de små skud. Om vinteren bliver de ofte bronze- til rødbrune og om foråret grønne igen. Barken er rødbrun og skaller af i lange, trævlede strimler, og de kuglerunde kogler sidder for enden af skuddene. Til Europa kom arten i 1840'erne med frø fra Kina og i 1861 fra Japan.

Formering

Læg frøene i lunkent vand i 24 timer, bland dem med let fugtigt sand i en lukket pose, og stil posen i køleskabet ved ca. 2–5 °C i 4–8 uger – ikke i fryseren. Så frøene ca. 0,5 cm dybt i fugtig såjord eller kokos-såmuld, og hold dem jævnt fugtige og kølige ved ca. 15–20 °C. De spirer typisk efter 3–8 uger. Kryptomeriafrø har ofte en lav spireevne, så kun en del af frøene spirer – så derfor alle frøene. Når

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

kimplanterne er ca. 5 cm høje, prikles de ud i enkelte potter med priklejord.

Placering og lys

Japansk kryptomeria står bedst lyst – i sol eller let skygge – og i læ for udtørrende vind. På varme sommerdage har den godt af lidt skygge midt på dagen. Kimplanter, der er sået inde, vænnes gradvist til at stå ude og flyttes først ud, når der ikke længere er risiko for nattefrost.

Vanding og næringsstoffer

Kryptomeria vil have jævn fugt og må aldrig tørre helt ud, men den tåler heller ikke stående vand. Fra forår til efterår, når den vokser, har den brug for meget vand. På varme dage har den gavn af at blive overbrust – brug rent regnvand i stuetemperatur (eller andet kalkfattigt vand), så nålene ikke får kalkpletter. Fra april til september gives flydende bonsai-næring hver 3. uge.

Dyrkningsmedie

Dyrkningsmediet skal være veldrænet og samtidig holde godt på fugten. Færdig bonsai-jord er et godt grundlag. Til unge planter passer priklejord med kvartssand. Unge planter omplantes hvert 2.–3. år om foråret.

Beskæring

Kryptomeria danner hurtigt ved, så formningen begynder tidligt. I vækstsæsonen knibes de bløde, nye skudspidser af med fingrene eller klippes med en lille saks, når de er nogle centimeter lange; det giver en tæt krone. Fjern jævnligt de døde, brune skud inde i kronen, så der kommer lys og luft til. I modsætning til de fleste nåletræer skyder kryptomeria igen fra ældre ved og tåler derfor også en kraftigere beskæring. Grenene er lette at forme med tråd, men tråden skal fjernes i tide, før den vokser ind i barken.

Vinteropbevaring

Japansk kryptomeria er hårdfør og skal stå ude hele vinteren – den har brug for både kulde og lys. Let frost skader ikke. I en skål er rødderne dog langt mere udsatte end i jorden, og når dyrkningsmediet fryser hårdt, kan skålen sprænge. Beskyt derfor skålen i god tid, når der er udsigt til flere døgn med frost eller nattefrost under ca. -5 °C: Grav skålen ned i haven, så kun stamme og krone er over jorden, og dæk jorden med blade – eller stil skålen i tørt sand i en flamingokasse. Som stedsegrønt træ skal kryptomeria også om vinteren stå lyst; skal den ind i en periode, så i et koldt, lyst rum, fx et uopvarmet drivhus eller et udhus med vindue. Kimplanter i deres første vinter skal altid stå frostfrit og lyst, fx i et uopvarmet rum ved 0–5 °C. Stedsegrønne træer fordamper vand også om vinteren: Vand på frostfrie dage, så dyrkningsmediet aldrig tørrer helt ud, og giv ingen næring. Skærm træet for udtørrende vind og stærk vintersol, mens rødderne er frosne. Om vinteren bliver nålene bronzefarvede af kulden; de bliver grønne igen om foråret.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, er min færdigblandede bonsai-jord et godt grundlag. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.